

Kid Dynamite

6 teksten naar aanleiding van een jazzlegende

Jibbe Willems
maart 2013

- I – De Vrouwen**
- II – De Nederlander (1)**
- III – De Goede Zeden**
- IV – Max vs Kid**
- V – De Nederlander (2)**
- VI – De Slang**

Scene I – De Vrouwen

DE VROUWEN / ANNIE STERMAN / BEP OVERWEG

Ze zijn mooi
die mannen
zwart zo zwart

ze zijn mooi
ze staan in brand
ze zijn zelf vlammen
als ze dansen.

En dansen
dat ze kunnen!
Zoals niemand
dansen kan.

Alsof er slangen
bij de voeten kroelen
alsof de duivel
uitgedreven moet
zo dansen zij.

Ik vraag me af
zijn ze overal
zo zwart.
Ik vraag me af
of ze zwart zweten
ik vraag me af
of ze afgeven
ik vraag me af
of hun bloed
ook zwart
door hun hart
door hun aderen klopt.

Worden mijn lakens
zwart als er ik straks
een mee naar bed neem.

Zal hij sterk zijn
wild zijn
zo wild zijn
als hij danst,
zo wild zijn
als de slang?

BEP OVERWEG

Mijn vriendin wijst naar een poster
en ze zegt, *daar gaan we heen,*
de Kit Kat Club. Ik kijk en zie
een showband aangekondigd,
helemaal uit Harlem, uit Amerika,
vanavond spelen zwarte mannen
uit New York in Amsterdam.
New York, een wereld zo groot
en zo ver van mij vandaan, dat ik er zelfs
in fantasie nog niet heen was durven gaan.

Ze is zestien, ik zestien en een half,
dat is een flink stuk ouder maar toch
lijkt het of zij meer van de wereld weet
dan ik. Ze zegt *vanavond spelen Lucien
en Mike Hidalgo, ze doen alsof,
ze komen helemaal niet uit Amerika,
laat staan uit Harlem in New York,
ze komen uit Suriname. En Suriname dat is
Nederland, maar met een oceaan ertussen.*

O, zeg ik, maar ze zijn wel zwart?
*Ja, dat zijn ze wel, en ze spelen jazz,
muziek die uit de jungle lijkt te komen,
wild en primitief, iets dat je van je leven
nooit gehoord hebt. Het ritme is
fantastisch, het neemt je hartslag
over, ze blazen je de lucht in en
je vliegt. Dat klinkt angstwekkend,
zeg ik, en ik weet ook niet of het
gezond voor lijf en leden is. Oh,
ga toch mee, zegt mijn vriendin,
doe niet zo bangelijk. Je gaat het
groots geweldig vinden, ik beloof het.*

Dus die avond sluip ik uit huis,
zorg dat mijn vader en mijn moeder
me niet horen, het zou me minstens
slaag opleveren, ach waarschijnlijk,
als ze het wisten, ik had niet terug
thuis hoeven komen. Maar ik moet.
Er brandt iets binnenin me en ik moet.

Ik weet niet wat het is. Mijn vriendin
zegt dat het voodoo is, magie uit Afrika.
Onzin, zeg ik, wacht maar, zegt zij.

En ja, zodra ik bij de Kit Kat Club
naar binnen loop geloof ik dat ik
ben betoverd. Wat is dit? Waanzin?

Nee, daarvoor klinkt deze muziek te echt,
te waar, dit is, was dit een kerk,
ik zou in god geloven, was dit een school,
ik zou geleerd zijn, was dit een ziekenhuis,
ik zou genezen van alles dat me kwellen kon.

Ze kruipen in mijn bloed, de noten,
mijn hart springt op de tonen mee,
mijn bekken schudt vanzelf, ik dans,
mijn voeten wervelen, vanzelf.

En op het podium een storm.
Ik kan het niet anders omschrijven.
Een storm. Op het podium. In mijn hoofd.
Ik ben die avond wakker gewaaid.

En daar staat hij, Kid, Kid Dynamite,
mijn ontploffing in de storm.
Kid Dynamite, zijn handen aan
zijn saxofoon, zijn vingers
op de kleppen, zijn lippen
aan het mondstuk zijn wangen
bol te blazen. Hij schreeuwt,
door de saxofoon, hij schreeuwt,
of hij het weet of niet, hij schreeuwt
dat hij van mij houdt.

En ik schreeuw stil hetzelfde terug.

Na afloop staan we op het Leidseplein,
mijn vriendin en ik, het kippenveld
staat nog op mijn armen, mijn
pupillen zijn nog schotelgroot,
ik ben in roes al heb ik niks gedronken.

En dan duikt daar een hoofd tevoorschijn,
kous op de kop, ik schrik, wat is dit?
Worden wij hier overvallen of vermoord?
Is mijn leven dat pas net begonnen lijkt
voorbij? En dan zie ik het, hij lacht,
het is hem, Kid. Ik zeg wat is dit?
Ik schrik me dood, wat heb jij nou
op je kop? Het is een muts, die heeft
hij zelf gemaakt van het bovenstuk

van een kous. Hier dichtgemaakt
en hier. Waarom? Vraag ik. Omdat het
plat moet blijven, zijn haar. Als het
droog is zet het uit en gaat het kroezen,
dus als Kid gewerkt heeft zet hij
de kous op zijn kop om zijn haar
steil te houden. De hele tijd
tot de volgende show.

Ze zijn mooi
die mannen
zwart zo zwart

ze zijn mooi
ze staan in brand
ze zijn zelf vlammen
als ze dansen.

En dansen
dat ze kunnen!
Zoals niemand
dansen kan.

Alsof er slangen
bij de voeten kroelen
alsof de duivel
uitgedreven moet
zo dansen zij.

Ik vraag me af
zijn ze overal
zo zwart.
Ik vraag me af
of ze zwart zweten
ik vraag me af
of ze afgeven
ik vraag me af
of hun bloed
ook zwart
door hun hart
door hun aderen klopt.

Worden mijn lakens
zwart als er ik straks
een mee naar bed neem.

Zal hij sterk zijn
wild zijn

zo wild zijn
als hij danst,
zo wild zijn
als de slang?

Alles voor het optreden hè.
Dat heb je met artiesten.
Later, toen we al waren getrouwd,
later, toen we kinderen
hadden gekregen, toen
begreep ik het veel beter.

Hij kon dan de hele dag in zijn
onderbroek het huis door lopen.
Om zijn broek, die hij geperst had,
netjes te houden voor de avond.

Tja, als je dan thuis zit, dan is zo'n
artiest toch anders dan wanneer
je hem op het podium ziet.

Misschien moet je zo'n muzikant
ook eigenlijk niet naar huis willen nemen.

Maar goed, dat was later hè,
vanuit de toekomst zijn we
allemaal even helderziend, of niet!

Nou ja, na die eerste keer,
ik ga een paar keer met hem uit
en dan komt mijn vader erachter.

Hij wil er niks van hebben. Zwart.
Hij zegt het of hij iets smerigs proeft.
Zwart. Dat 'ie al een keer getrouwd was,
dat was ook niet je van het. En hij
was ook niet van de goede kerk.
Maar zwart, dat was het ergste. Zwart.

Ik zeg, nou, niet hebben? Hij zegt nee,
zie ik je nog één keer met die man
je gaat eruit, je komt er nooit meer in.

En nu ben ik een stijve kop
en ken ik ook geen rassenhaat,
heb ik nooit gekend
en zal ik ook nooit krijgen ook.

Dus ik ben weggegaan,
ik ben bij Kid gaan wonen.

En je ziet ze kijken hoor
de mensen, alle mensen,
want mensen zijn gemeen,
allemaal. Dan loop je, samen,
over de Kalverstraat, en hij,
als we samen lopen,
hij slaat zijn arm dan om
me heen, om mijn middel hier,
en dan zie je de mensen kijken.

Dan zie je ze denken: daar,
daar loopt weer een neger met een hoer.

Ik word direct een hoer.

Gemeen zijn ze, de mensen,
dat zijn ze, of jaloers.

D'r is veel veranderd,
sinds ik met Kid ben.

Ik kom ook niet meer kijken als hij speelt.
Gek is dat hè?
Nou ja, laten we elkaar geen mietje noemen.
Die jongens zijn daar voor hun brood.
En dat is niet alleen de muziek hè,
daar hoort ook wat sjanswerk bij. Ja.
Dus die jongens hebben liever niet
dat hun vrouw daar bij is. Dat tast je werk aan.

Dat snap ik best, ik kom zelf
uit een muzikantenwereld, dus.

En nou ja, als je speelt, dan hangt die om je nek
en dan hangt die om je nek,
en sommige vrouwen kunnen dat niet hebben.

Dan zou je de grootste ruzie krijgen die d'r maar is.
Dus ik kom niet kijken als 'ie werkt, want dan gaat de...
er zijn ook altijd van die meiden die...
nou ja, het is zijn brood, wat moet je dan.

Maar het is geen hoer. Ik ook niet.
Het is geen pooier of een hoer.

Maar die meisjes gaan niet alleen
voor de muziek, ook voor de muzikant.

Een muzikant draagt nooit een trouwring.

En ik wist het ook, natuurlijk,
natuurlijk wist ik het.

Je kan een vlam niet onder een stolp zetten,
dan dooft het vuur.

Dus ik wist het wel.
Zo heb ik hem leren kennen.
Zo ben ik ermee getrouwd.
Dus ja.

Maar op een dag, nou ja.
Eén druppel moet de laatste zijn hè,
het hoeft er maar één te zijn.

En ja, dan staat er op een dag,
dan staat er opeens een meid op de stoep,
amper achttien jaar, spreekt Duits,
ik kan er geen woord van verstaan,
die zegt ik moet Kid hebben.
En dan denk je, nou ja, een artieste of zo,
weet je veel, dus ik zeg tegen Kid,
die ligt in bed, ik zeg zo en zo
en ik kan haar niet goed verstaan
en ze moet jou hebben.
Nou, komt die meid boven,
en ze hing om zijn nek.

Nou, zodoende.

En ik wist het, tuurlijk wist ik het,
maar er hoeft maar één druppel,
ééntje maar de laatste te zijn.

En ik wist het, tuurlijk wist ik het,
zo wild als hij toen danste,
hij danste met de slangen.

Dus tja. Dat was het.
Dat waren Kid en ik.

II – De Nederlander (1)

MIKEY NESLO –
Wij zijn Nederlanders.
Zwarte Nederlanders.

Wij betalen belasting.
Wij brengen onze stem uit.
Wij moeten soldaat worden.

Wij zijn mensen
met dezelfde plichten
als iedereen.

Maar de rechten?

Wij zijn de Surinamers,
de zwarte mannen uit de West.

Wij zijn hier gekomen
als stokers op boten
of als verstekelingen.

Het is gek,
je steekt een oceaan over
maar je blijft in je eigen land.

Terwijl onze voorouders
in een andere wereld kwamen
eeuwen geleden
toen zij dezelfde oceaan
maar dan de andere kant op
overstaken.

En wij hebben ons vergist
als wij meenden dat Holland
een gastvrij land zou zijn.

Want al zijn we het wel,
niemand herkent ons
als Nederlander.

Want al komen wij
uit een Hollandse kolonie:
eigenaren van zaken
wordt gewaarschuwd:
"Neemt geen Surinamers

in uw dienst.”

Want al hebben wij
een Nederlands paspoort,
er wordt ons geen vergunning
verstrekkt voor cabarets.

Want al hebben wij
dezelfde rechten
als iedere andere Nederlander
ongeacht huidskleur,
wij kunnen niet eerzaam
ons werk uitvoeren.

Hoe kunnen wij, onschuldigen,
in vrede ons brood verdienen
in Nederland, ons moederland?

Hoe?

Scene III – De Goede Zeden

DE GEZAGSDRAGER –

Het is mijn plicht, als ambtenaar en gezagsdrager,
mijn plicht, als man van eer, als vader en als Nederlander,
het kwaad te bestrijden. Mijn plicht de schaduwen
waarin dat kwaad lurkt in het volle licht te zetten.
Mijn plicht de duistere krochten van de menselijke
geest bloot te stellen aan het recht en de moraal.

Het is mijn plicht, goede burgers, om u te behoeden
voor het kwaad en u te waarschuwen wanneer dat kwaad
zijn lelijke valse kop op steekt. Ik zou falen in mijn rol
als man, als mens, als hoofdcommissaris als ik zou zwijgen,
als ik langs de zijlijn staand het kwaad zijn gang liet gaan.

Amsterdammers luistert, uw stad valt ten prooi aan chaos
er heerst onrust op straat, arbeiders komen in oproer,
het communisme rukt aan alle kanten op, hoe kunnen wij,
brave burgers die naar rust verlangen, deze stad
naar kalmer vaarwater laveren? Laat ons dan ten eerste
het publiek domein van ordeloosheid zuiveren, want
Amsterdammers luistert: er bruist heden een kwaad
dat ik, om veiligheid van zeden, een halt toeroepen moet.

Zo zijn er gisteravond twee HBS-meisjes,
van vrij goeden huize en van smetteloze reputatie,
onzedelijk betast in een neger-cabaret. Uit de aangifte,
die zij vanochtend onverwijld hebben gedaan,
werd mij loepscherp duidelijk welk een funeste invloed
deze zwarten en hun muziek vooral op de jeugdigen hebben.

Sommige van deze kinderen, zo kan ik ze nog makkelijk noemen,
worden dol van de negers zelf, anderen worden gek van het ritme.

En deze muziek, ik ben gaan luisteren, deze muziek, als men
tenminste nog van muziek kan spreken, deze muziek is enkel
geschikt om de trommelvliezen op deugdelijkheid te toetsen!
Of om ongedierte weg te jagen! Behalve dan het ongedierte
zelf dat de instrumenten mishandelt. Ze dansen als slangen.

Het is of je in Artis bent. Hoewel. In dat dierenparadijs
kan je de fratsen van de apen nog waarderen.
In de Negro Club is het optreden van deze
"mensapen" te walgelijk om aan te zien.

Negro Clubs. De namen alleen al:

Negro Palace Mephisto.
De Negro Kit Kat Club.
Negro Melody Club.
De Shim Sham Negerclub.

Ze zijn mij een doorn in het oog, deze uitgaansgelegenheden.
Wat deze twee meisjes van vannacht is overkomen, het zijn
slechts twee druppels op een gloeiend hete plaat van normverval.
Hier tieren de wilde zeden welig. Hier wordt het openbare
leven een verloedering aangedaan. Ik weet waar ik het over heb.
Ik ben er geweest. Ik heb ze allemaal bezocht. De negroclubs.

Niet uit nieuwsgierigheid, oh nee, ik heb mij er zeker niet
vermaakt. Ik heb mij tegen eigen walg de deur door
moeten dwingen, mijn goede smaak bevocht mij elke tel
en mijn gezond verstand schreeuwde *scheer je weg! Verdwij!*
Voor je ten onder gaat in deze jungle!

En tussen de stormen van de *swing* die uit het ongeletterde
koper tetterde zag ik mijn Amsterdam verpauperen. En ik
onderdrukte het goddeloze schudden van mijn heupen,
ik hield het ritmisch tikken van mijn vingers tegen, en onderwijl,
terwijl ik het schokken van mijn kop lostrok van de blasfemische
cadans dacht ik, zo god mij helpe, deze verloedering zal ik
een halt toeroepen! Met kracht van daad verbied ik vanaf heden
de muziek die in belangrijke mate de kenmerken draagt van de wijze
van improviseren, uitvoeren, componeren en arrangeren door negers.

De volgende primitief negroïde muziekelementen
zijn vanaf vandaag niet langer toegestaan:

(In samenspel met het orkest)

Afzwakkende eindtonen. Mag niet meer.
Overmatige glissando's. Niet meer toegestaan.
Labele verglijdingen van halve tonen. Verboden.
Rauwe klanken. Heel erg verboden.
Het gebruik van rubber dempers voor *hot*-effecten. Strafbaar.
Scratchy klarinettonen of het meer dan driemaal herhalen van éénzelfde
lick in een improvisatie zijn absoluut illegaal.
En er wordt vanaf nu keihard opgetreden tegen tapdans-chorussen en het
gebruik van lawaai-instrumenten of exotisch slagwerk. Waarvan akte.

Ik doe dit om de Hollandse waarden weer in ere te herstellen.

En ik doe dit voor alle Amsterdamse vaders die een dochter hebben.
Want de verderfelijke invloed die de Surinamers uitoefenen

op de Nederlandse meisjes is ten hemel schreiend.

Met hun zinnelijke en barbaarse muziek weten zij deze meisjes onder hun invloed te brengen. Tal van minderjarige vrouwen worden door deze lieden seksueel ten val gebracht.

Ten val gebracht!

Misschien in het jaar tweeduizend.

(underscore geïnspireerd op Badjimana)

Misschien dan. Wanneer iedereen in vliegende auto's rijdt, wanneer er wereldvrede heerst en oorlog alleen nog bekend is uit geschiedenisboekjes. Misschien dat het dan normaal is. (afkeurend)

Gemengde stellen die hand in hand over straat lopen.

Donkere jongens en witte meisjes die samen getinte kinderen krijgen, dat zal in het jaar tweeduizend zo gewoon zijn als een halve liter melk.

Maar nu niet.

Zeg ik tegen mijn dochter.

Nu niet.

En nu is het ook niet normaal dat een meid van zestien zwanger wordt en haar kind alleen en eigenhandig opvoedt. Zeg ik tegen mijn dochter.

Ze is zestien en hals over kop op zo'n zwarte.

Op zo'n, sorry, ik meen het allemaal niet zo zwaar, op een donkere man. Een Surinaamse man.

Ik zeg tegen haar, *ik sluit je op*,

maar ze is opstandig deze.

Discipline raakt haar niet.

Ik zeg tegen haar *wat als je zwanger raakt?*

Ze haalt haar schouders op.

Denk je dat dit liefde is?

Ze haalt haar schouders op.

En straks zit zij met kind

en is hij met zuiderzon vertrokken.

Wat voor toekomst heb je dan?

Ze haalt haar schouders op.

Je moeder gaat er niet voor zorgen,

*straks sta je op straat, met kind,
en jij, jij kan er niet voor zorgen.
Die arme hummel komt ten laste
van het Amsterdamse armenbestuur.
Ze haalt haar schouders op.*

En denk eens aan dat kind:
Een bastaard, halfbloed, niet alleen
de toekomst van mijn dochter,
ook die van mijn kleinkind
biedt enkel uitzicht op ellende.

En ik weet dat er hier brave burgers tussen zitten,
die mijn woorden en mijn daden met afkeer,
ja, met walging zelfs beschouwen.

Maar ik ben een vader en ik zeg u:
u bent hypocriet!
Zodra u in mijn situatie zit, bent u snel om,
dat zal ik u verzekeren.

Want wie wil zijn kind en kleinkind
in een situatie zien die geen hoop,
geen perspectief biedt?

Welke vader wenst zijn dochter
die verbintenis die haar tot minder
dan een minderheid verkettert?

*Misschien. Misschien in het jaar tweeduizend.
Als niemand meer op huidskleur let,
als het sprookje van gelijkheid dan is uitgekomen,
heel misschien, zeg ik mijn dochter.*

Maar nu, alleenstaande moeder
van een halfbloed bastaard.

En een man, ja, die kan zich alles oorloven,
die springt van bloem tot bloem
en we benijden hem om al zijn honing.

Maar wat gebeurt er met die vrouwen?
Wat gebeurt er met die kinderen?
Dat wil ik voor mijn dochter niet!

Dus deze ondergang roep ik een halt toe,
voor alle dochters van mijn Amsterdam
en alleen al voor mijn eigen dochter.

ik stel paal en perk aan de verloedering.

Ten aanzien van de joden worden er al afdoende maatregelen genomen. Ten aanzien van de negers moet ik het zelf doen.

Iemand moet het doen.

Ik doe het voor mijn dochter.

(Afsluiten met muziek)

IV – Max vs Kid

[*Max Woiski alleen.*]

M –

Ik weet nog, Kid had zich vergist,
had 'ie zich voor twee concerten laten boeken,
één in Scheveningen, één in Oostvoorne,
op dezelfde avond, op dezelfde tijd.

En alles al getekend en geregeld hè,
en hoe goed je ook je best doet
niemand kan een leven leiden
naast het leven dat hij leidt.

Dus hij vroeg me Oostvoorne over te nemen,
prima dacht ik, werk is werk en werk is geld,
dus ik meld me bij die zaak maar de eigenaar,
die kijkt me aan of 'ie citroenen vreet,
zegt dat ik niet zwart genoeg ben, en ja,
ik ben lichter van tint dan Kid, mulat hè, dus.

Maar de mensen willen exotiek, daar betalen
ze voor, dus ik huur een trompettist in,
zwart als git, geeft kleur aan het orkest.

Klinkt voor geen meter, maar de mensen
die joelen, die zien de jungle op het podium,
die zien ons al tussen de beesten staan,
tussen de apen en de slangen, vinden ze
prachtig.

[*Kid komt op*]

K –

Vinden ze prachtig, ja. Alles voor de centen.

M -

Weet je nog, Oostvoorne, dat je dubbel was geboekt.
Ik zeg, geen man kan zich in tweeën splijten.

K –

Niet?

Jij lijkt daar anders aardig in geslaagd.

M –

Wat bedoel je Kid?

K –

Ik bedoel in zwart en wit.

De ene keer sta je in rieten rok,
alsof je zo uit de jungle bent gekropen,
dan weer alsof je uit Harlem komt
"de negerwijk van New York",
en als ze erom vragen ben je een Cubaan,
hoedje, sambaballen, alles.
Voor een paar piek verschiet jij van kleur,
een kameleon die te koop is,
alsof je je identiteit aan en uit kan trekken
als een oude jas. Jij zou nog
als een Volendamse paling
op een braderie gaan zingen.

M –

Werk is werk.

K –

Ik heb geen werk meer, Max,
mij is het spelen verboden
en al zou ik mijn best doen,
mijn bloed krijg ik niet wit.

M –

En ik dan Kid?

K –

Jij kan nog werken, niet dan?
Jij hebt een Ariërsverklaring.

M –

Oh. Dat weet je.

K –

Wie weet dat niet.

M –

Wat moet ik dan doen? Niks?
Stoppen met spelen? Honger lijden?

K –

Dat doet de rest ook.

M –

Ja.

K –
Wij doen in ieder geval niet
alsof we iemand anders zijn.

M –
Nee? Toen jij zonder cent op zak
aanspoelde in Holland
zag jij er ook geen been in
als vuurvreter emplooi te zoeken.

K –
Vuurvreter is een prima beroep.

M –
Je stond op een kermis
de fakir uit te hangen man!
De mystieke zwarte die met
zijn blote voeten over hete kolen loopt!
Exotische dansjes, volksvermaak,
jaja, meneer is integer maar ik niet?

K –
Dat was een investering.
Van dat geld heb ik mijn saxofoon gekocht.

M –
O ja, het gaat niet om het geld,
het gaat om wat je ermee doet.

K –
Met dat geld heb ik me vrij gekocht,
maar jij, met je Ariërsverklaring,
jij laat je knechten om wat centen.

M –
Doe niet of je beter bent dan ik.

K –
Nee? Verscheur dat vod dan,
wees trots op wat je van geboorte bent.

M –
Dat ben ik!

K –
Ach. Jij bent zo vormbaar als klei,
er zit geen trots of karakter in.

M –

Je droeg een kous op je kop
om je haar plat te houden,
alsof jij van geboorte sluik bent!

K –

Plat was de mode.
Maar had je gekund,
je had die bleke smoel van je
nog een tint of wat verlicht.

M –

Zullen we het een beetje
gezellig houden? Meneer Dynamite?
Dat is ook de naam niet
die je moeder je gaf.
Jij bent geboren als Lodewijk,
een Hollandse melknaam,
jij bent niet ter wereld gekomen
als kindje Dynamiet, vriend.

K –

Een artiestennaam. Ja.
Je moet wel handig denken,
niemand komt naar Lodewijk,
de rietblazer uit de West.
Je moet het wel een beetje sexy maken,
dus ben ik Kid Dynamite.

Maar daar hou ik het bij
ik trek niet bij elke luim
een ander velletje aan.

Ik ben Kid Dynamite,
jij bent Max Woiski
én jij bent José Baretto,
voor genoeg Reichsmark
ben je nog Frits Schnödel,
de arische schlagerzanger.

M –

Nu ga je te ver.

K –

Ik te ver?
Ík mag niet meer spelen,
jij wordt hier ere-ariër.

Jij heult met de Duitsers hier,
niet ik.

M –
Ik heul niet.

K –
Slang.

M –
Ik heul niet.
Dit is geen heulen.
Dit is overleven.

K –
Ha!

M –
Zit jij in het verzet?
Blaas jij bruggen op?
Met je saxofoon zeker!

K –
Ik hou me koest,
maar ik verzet me wel.
Niet gewapend, nee,
maar ik heb net een zoon
gekregen, en die noem ik
naar de Amerikaanse president.
Franklin. Franklin D. Roosevelt.

M –
En zo heb je hem ingeschreven
bij de burgerlijke stand?

K –
Nee. Daar staat Frans.
Ik verander het na de oorlog.

M –
Zie je wel. Je past je aan.
Je schikt je wat, je moet
wat vloeibaar omgaan
met de bezetters.

K –
Eerst is een stof vast
dan wordt het vloeibaar,

zorg dat je oppast,
de volgende fase is gas.

M –
Mikey doet het ook, die wordt beschermd
door de SD. Hij werkt soms voor ze,
tipt de Duitsers welke hoertjes d'r
met iets besmet zijn daar beneden.

K –
Wat is je volgende stap?
Geef je mij aan als ik op Duitsers scheld?

M –
Ach hou toch op, natuurlijk niet.

K –
Ik weet het niet hoor.

M –
Het zijn de tijden, een beetje
ondernemer past zich aan,
ik ben een ondernemer
dus ik pas me aan. Na Pearl
Harbor heb jij ook geen
Amerikaans repertoire meer gespeeld.

K –
Jij speelt *Heimat der Sterne*
zodra d'r een Duitser voorbij komt.

M –
Ik wil werken, geld verdienen,
brood op de plank. En dat
brood mag best belegd.

K –
Je bent lid van de Kultuurkamer,
wat maakt jou beter dan een NSB'er?

M –
Kid...

K –
Ga je nu zwarten weigeren,
mag ik je club niet meer in?

M –

Ik hou me aan de regels,
ook al zijn ze wat verscherpt.

K –
Ha!

M –
Wat moet ik anders?
Als ik dicht ga, komt
er niemand meer in.

K –
Je bent een schande voor je broeders.
Ga je maar snel wassen,
je hebt nog kleur op je gezicht.

M –
Als de honger je in je maag staat,
Kid... Ach, wat weet jij.

K –
Je bent een slang.

M –
Dit is geen heulen,
dit is overleven.

K –
Een slang. Max.
Bid dat de tijd je vergeeft,
van mij zal het niet komen.

M –
Kid...

K –
Dag Max.

(Kort muzikaal intermezzo, saxsolo, re[rise Sranang Kondre met de tekst
in het Nederlands)

V – De Nederlander (2)

MIKEY NESLO –
Wij zijn houders
van hetzelfde paspoort
en in ons verleden
delen wij dezelfde oorlog.

Wij zijn net als van wie
het vel vanaf geboorte wit is,
en die de eerste stappen
heeft gezet in Jubbega,
Vriezenveen of IJzendijke;
een burger van dit land,
van Nederland.

Maar in veertig / vijfenveertig
was het niet de Duitser,
niet de bezetter, die ons,
rijksgenoten uit de West,
uit het muziekleven wilde bannen.

Het waren de WA-groepen,
van Hollands bloed en afkomst
en cultuurzuiveraars van de NSB
die ons typeerden als, hou je vast:
joodsch-negersch-kapitalistisch-amerikaansch.

Kortom, barbaars. Kortom, ontaard.

Maar zolang wij de Duitse staatsveiligheid
niet met onze noten in gevaar brachten
hielden zij zich van onze muziek afzijdig.

De discriminatie die ons ten deel viel
die ons minderwaardig maakte
die ons uit het zicht en uit het licht,
uit het openbare leven wilde bannen,
was dezelfde discriminatie als van
ver voor de oorlog, dezelfde die
ook na de oorlog niet opgehouden is.
De bekende Oud-Hollandsche discriminatie.

En ik dacht, na al die eeuwen dat wij,
trots en zwart, op onze knieën moesten
voor die Hollanders, ik dacht:
laat ze maar eens voelen hoe het is

geknecht te zijn. Ik dacht: nu wordt de meester maar eens slaaf.

Dus ja, ik hielp de Duitsers, niet met grote dingen, ik heb geen verraad gepleegd, geen mensen in de narigheid gebracht of iemand aangegeven, nee, ik deed alleen... ik liet ze weten wie een druiper had en wie de sief, van de meisjes in de club.

In ruil werd ik uit de wind gehouden, je had die NSB-ers moeten zien, briesend dat een *neger* werd beschermd door de Sicherheitsdienst van de Duitsers!

En ja, achteraf...
Achteraf, achteraf, achteraf.

Achteraf noemen ze het collaboratie. Groot woord hoor, voor wat kleingeld. Achteraf noemen ze het heulen met de vijand. Nou nou, kwamen die geslachtsziektes dan van het verzet? Achteraf zeiden ze dat ik de kleine duivel Voor de grote had verruild. Ze zeiden dat ik een reserve-Duitsers was, Witgewassen in de geschiedenis.

Ja. Achteraf. Achteraf voorspelt iedereen de juiste toekomst.

Achteraf, na de bevrijding.

Maar hoe bevrijd is een land waarin twee houders van hetzelfde paspoort zo verschillend op de weegschaal staan?

Hoe verlicht een land dat in een gedeelde geschiedenis toch tegenover elkaar staat?

Hoe modern een land waarin geboorteplaats van ouders voor gedeelde nationaliteit gaat?

Ik stel maar vragen,
meer niet hoor,
vragen, niets meer.

Of je nu Karel de Vries heet
en een Hollands paspoort hebt,
of je nu Rachid Mohandis heet
en een Hollands paspoort hebt,
of je nu Yaniv Cohen heet
en een Hollands paspoort hebt.

Ik heet Mikey Neslo,
ik heb een Hollands paspoort,
maar ik vertrek,
naar Argentinië,
in dit Holland kom ik nooit meer terug,
mijn laatste adem
haal ik in Buenos Aires.

VI – De Slang

(DU)VROUW –

Je moet toestemming vragen.

Je moet groeten en toestemming vragen.

Ook in dit land.

Waar de zon zo zeldzaam is
dat we haar vergeten in de winter
en onthalen als een wonder als het lente wordt.

Ook in dit land.

Waar de regen koud als ijs
de lucht uitgevallen komt
en de bossen zich door mensenhand
hebben laten temmen.

Je moet groeten en toestemming vragen.

Want zonder toestemming valt je stem stil,
blijft je tong lam achter je tanden liggen,
lukt het de stembanden niet
de lucht tot klanken om te smeden.

Want zonder toestemming klinkt de muziek vals,
worden danspassen struikelstappen
en zal elke poging stranden in mislukking.

Kid wist van mislukking.
Kid wist van de danspas en de struikelstap.
Kid wist van het kwaad.

Ik zeg wist want Kid is een kabra,
al jaren geleden overleden,
maar bij leven drager van de fodoë.

Van de slang.

En het pad van Kid heeft net zo gekronkeld als de slang.

Luister.

Voor hij naar Nederland kwam,
voor hij artiest werd
en lucht veranderde in tonen,
was hij in Suriname in de leer
bij zijn grootmoeder tot bonuman.

Zij wijdde hem in in de kunsten
van de winti, van het bovennatuurlijke,
en hij zou als genezer
op zijn geboortegrond blijven.

Maar wat doet het lot?
Hoe kan het levenspad
kronkelen als de slang
en onverwachts een bocht in gaan?

Zijn grootmoeder overleed
toen Kid op Curaçao verbleef
en zijn zus nam haar krachten van haar over.

Zij heeft met wisi,
met zwarte magie,
een slang in zijn ingewand,
in zijn binnenste geplaatst.

Gelukkig had Kid een sterke winti,
werd hij beschermd door een goede geest,
maar het pad van de slang sloeg af
en hij moest zijn toekomst elders zoeken.

Zo is Kid naar Nederland gekomen,
voortgedreven door de angst voor de slang,
niet in zucht naar roem of rijkdom.

En zo heeft Kid zijn leven gevochten met de slang,
was hij ziek: het was de slang
ging het slecht: het was de slang
de slang had zich in zijn gal verstopt,
kwam er met een operatie zelfs niet uit.

De slang is listig
en niet licht te bevechten.

Zijn familie ontkent het,
zijn familie zegt dat Kid alles verzonnen heeft,
zijn familie zegt dat zijn grootmoeder niets van winti wist,
zijn familie zegt niet aan afgoderij te doen.

Wie zegt wat de waarheid is?

Kid weet het,
voor hem is de slang geen verzinsel.

Hij heeft gevochten met de slang,
in de nacht, rechtop in bed,
zijn ogen groot zonder te zien,
zijn vuisten zwaaiend naar de lucht.

Hij heeft gevochten met de slang,
op straat, terug van een optreden,
zijn saxofoonkoffer als schild en wapen
om de kwade geesten te verjagen.

Maar kwade geesten laten zich niet
zo makkelijk verjagen.

Hij probeert zich te verstoppen,
maar je vlucht niet van de slang.

De slang die door het gras gleed toen Kid
geboren werd, de slang die hem naar Holland joeg,
de slangen op de kraag van de bezetter, de SS,
de slangen in het eigen nest, de NSB,
de ariërs, de slangen, de verraders,
de slangen die hem 's nachts zijn slaap uit houden.

De slang haalt je altijd in.

En in '63, december, donker,
vijftig jaar geleden nu,
Kid zit achterin een taxi,
het mondstuk van zijn Conn-tenorax in zijn mond,
bijvijlen, blazen, bijvijlen, blazen,
altijd op zoek naar de perfecte grootte,
altijd gedoemd te mislukken,
wanneer de chauffeur door...
een ongeluk? een fout?
slechte weersomstandigheden?
de macht over het stuur verliest,
van de weg raakt en verongelukt.

Het mondstuk, het gebogen mondstuk,
in de vorm van een slang,
schoot naar binnen.

De slang schoot naar binnen
en Kid Dynamite stierf.

Je probeert je te verstoppen,
maar je vlucht niet van de slang.

De slang haalt je altijd in.

...

Een kwart eeuw na zijn dood
werd er een straat naar hem vernoemd.
De straat, in Rotterdam,
voor wie hem zoekt, is kaarsrecht,
geen kronkel, geen bocht,
maar een perfecte rechte lijn.

De slang is overwonnen.

jibbe willems
maart 2013